

MARMARA BUSINESS REVIEW

VOLUME • CİLT: 2 / ISSUE • SAYI: 1 JUNE • HAZİRAN: 2017
ONLINE ISSN: 2564-6370 • PRINT ISSN: 2536-457X

PUBLISHED IN ENGLISH, GERMAN & TURKISH

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Marmara Business Review

Volume • Cilt: 2 / Issue • Sayı: 1 June • Haziran: 2017

6 Aylık Hakemli Akademik Dergi / Biannual Peer-Reviewed Academic Journal

Haziran / June - Aralık / December

Online ISSN: 2564-6370 • Print ISSN: 2536-457X

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Adına İmtiyaz Sahibi • Owner

Prof. Dr. Mehmet Emin ARAT (Rektör • Rector)

Derginin Sahibi • Owner of the Journal: M. Ü. İşletme Fakültesi Adına, On behalf of Marmara University Faculty of Business Administration Prof. Dr. Nuran CÖMERT (Dekan • Dean)

Editör • Editor in Chief: Prof. Dr. Emine ÇOBANOĞLU, Doç. Dr. M. Leyla YILDIZ, Doç. Dr. Mert ERER

Yayın Kurulu • Editorial Board

Prof. Dr. Nuran CÖMERT

Prof. Dr. Haluk SÜMER

Prof. Dr. Emine ÇOBANOĞLU

Doç. Dr. Mert ERER

Doç. Dr. M. Leyla YILDIZ

Yrd. Doç. Dr. Volkan TÜRKER

Bilim Kurulu • Editorial Advisory Board

Prof. Dr. M. Emin ARAT (Marmara University)

Prof. Dr. Jur. Bert EICHHORN (SRH Hochschule Berlin)

Dr. Graham GAL, Associate Professor Accounting (University of Massachusetts)

Dr. Jean Pierre GARITTE, Executive Professor (Antwerp Management School)

Prof. Dr. F. Gülrüh GÜRBÜZ (Marmara University)

Dr. Birsan KARPAK, Distinguished Professor of Management (Youngstown State University)

Dr. Ufuk MISIRLIOĞLU (University of the West of England)

Prof. Dr. Helmut PERNSTEINER (Johannes Kepler Universität Linz)

İletişim Bilgileri • Contact Details

T. C. Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi

Bahçelievler Yerleşkesi

Ressam Namık İsmail Sok. No: 1 34180 Bahçelievler / İSTANBUL

Tel- Phone: +90 212 507 99 25 • Faks-Fax : +90 212 505 93 32

Marmara Üniversitesi Yayınevi • Marmara University Press

Adres: Göztepe Kampüsü 34722 Kadıköy, İstanbul

Tel/Faks: +90 216 348 43 79

E-posta: yayinevi@marmara. edu. tr

Baskı • Printing Press: Şenyıldız Matbaacılık

Adres: Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No: 19/102 Topkapı / İstanbul

Tel/Faks: Tel: +90 212 483 47 91

Sertifika No: 11964

Marmara Business Review, Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez çevrimiçi ve basılı olarak yayınlanması planlanan yayın hayatına yeni başlamış akademik ve hakemli bir dergidir. Derginin temel amacı, işletme alanında niceliksel ya da niteliksel özgün ve yeni bilimsel çalışmalar yayınlarak literatüre katkı sağlamaktır. İngilizce, Almanca ve Türkçe makaleler kabul edilmektedir.

Marmara Business Review is an international peer-reviewed and open-access academic journal which is issued by the Faculty of Business and Administration, Marmara University. The journal is published semiannually (June and December) in both online and print version. The aim of the journal is to provide a platform for the researchers, academicians, professionals, practitioners and students to impart and share knowledge in the form of high quality empirical and theoretical research papers, case studies, literature reviews. Papers in English, German and Turkish are accepted.

İçindekiler / Contents

Hile Denetimi ve Denetçilerin Hile Tespitine Yönelik Bir Araştırma A Study On Fraud Auditing and Determination of The Fraud by Auditors Başak ATAMAN, Ruhan AYDIN	1-23
Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği Financial Literature Levels Of University Students: An Example Of Marmara University Murat ÇİNKÖ, Emin AVCI, Sinem ERGUN, Mahmut TEKÇE	25-50
The Relationships between Emotional Intelligence and Job Performance: A Study on Five-Star Hotel Employees Duygusal Zekâ ve İş Performansı Arasındaki İlişkiler: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma Ömer Akgün TEKİN, Hilal GÜNDOĞAN	51-69
Exploring Cultural Differences In Hospitality Sector Competitiveness Via Online Big Data Konaklama Sektöründe Büyük Veri ile Sektörel Rekabette Kültürel Farklılıkların Keşfi Taşkın DİRSEHAN, Nurdan KÖSE, Eylül Eser ERÇEVİK, Sena CEYLAN	71-82
Lessons-learned from Automotive GRI Sustainability Reports: To Invest in Sustainable Practices GRI Otomotiv Sürdürülebilirlik Raporlarından Öğrenilecek Dersler: Sürdürülebilir Uygulamalara Yatırım Yapmak Ercan CİHAN	83-112

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ: MARMARA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

Murat ÇİNKO**

Emin AVCI***

Sinem ERGUN****

Mahmut TEKÇE*****

Öz

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, finansal bilgi, davranış ve tutum boyutunda, tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla Marmara Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde kayıtlı öğrenciler üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Sonuçlar öğrencilerin ortalama finansal bilgi düzeyinin erkeklerde 4.97, kadınlarda 4.15; finansal tutum puanlarının erkeklerde 2.63 kadınlarda 2.52; finansal davranış düzeylerinin ise erkeklerde 3.16 kadınlarda 2.72 olduğunu göstermiştir. Yapılan t testi ve ANOVA analizleri sonucunda finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin cinsiyet, fakülte, sınıf, konaklama türü ve gelire göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal davranış, finansal tutum

FINANCIAL LITERATURE LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS: AN EXAMPLE OF MARMARA UNIVERSITY

Abstract

This study aims at ascertaining the financial literacy level of university students on the basis of financial knowledge, behavior and attitude. A survey was conducted on students who have been enrolled in various faculties of Marmara University. Findings of the study present that the average financial knowledge level of male students is 4.97, where the level is 4.15 for female students; financial attitude level is 2.63 for male students and 2.52 for female students; and financial behavior level is 3.16 for male students and 2.72 for the females. Results of the t tests and ANOVA analyses reveal that financial knowledge, behavior and attitude differentiate according to gender, faculty, year, accommodation type and income.

Keywords: Financial literacy, financial behavior, financial attitude

* Bu çalışma Marmara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir. Proje Numarası: SOS-A-200716-0386.

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümü, mcin ko@marmara.edu.tr

*** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümü, eavci@marmara.edu.tr

**** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümü, sergun@marmara.edu.tr

***** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü, mtekce@marmara.edu.tr

1. Giriş

Bireyler günlük hayatlarında, bilinçli veya bilinçsizce, çeşitli finansal kararlar almak durumundadırlar. Söz konusu kararlar, genel anlamda önemsiz gibi görülebilen, özellikle dar gelirli bireyler için refah düzeylerinin veya servetlerin temelini oluştururlar. Ancak, kısıtlı finansal yeterliliklerle günlük finansal kararların alınması bile zor bir süreç olabilir. Özellikle 1980'ler sonrası yaşanan teknolojik gelişmeler ile yenilikçi ve karmaşık finansal ürünler piyasalarda yerini almaya başlamış, bireylerin finansal karar alma süreçleri daha da zorlaşmıştır.

2007 yılı sonunda ABD'de patlak veren ve 2008 yılı itibariyle tüm dünyada etkileri hissedilen küresel finansal kriz, ekonomik etkilerinin yanı sıra, bireylerin finansal karar verme yeterliliklerinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Ancak, yazında yer alan çalışmalar, çoğu tüketicinin önemli finansal kararlar verirken gerekli olan temel finans bilgilerinden yoksun olduğunu göstermektedir (Braunstein ve Welch, 2002).

Gerek mevcut yaşam standartlarının yükseltilmesi, gerekse geleceğe yönelik servet birikiminin sağlanması amacıyla bireylerin finansal yeterliliklerin artırılması önem kazanmaktadır. Finansal kavramlar ile ilgili öğrenme süreci ise genellikle kişinin ebeveyn evinden ayrılıp kendi başına yaşadığı veya sorumluluklar üstlendiği üniversite döneminde başlamaktadır. Bu bakış açısıyla, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık oranları üzerine araştırma yapmak önem arz etmektedir (Yew ve diğerleri, 2017). Üniversite öğrencilerinin finansal kavramlar hakkındaki bilgi ve kavrama düzeyleri, parayı yönetme ve finansal zorluklar ile başa çıkma becerilerinin temel unsurlarındandır. Olası finansal zorluklar ise üniversite öğrencilerinin eğitim hayatlarının bir aşamasında finansal stres yaşamalarına neden olabilmektedir. Finansal stres ise öğrencilerin akademik performansını olumsuz etkilediği gibi maddi ve manevi yıpranmalarına, sağlıklarını kaybetmelerine ve mezuniyet sonrası iş bulmakta zorluk yaşamalarına sebep olabilir (Bodvarsson ve Walker, 2004; Palmer ve diğerleri, 2010; Pinto ve diğerleri, 2001). Finansal stres yaşayan öğrenciler eğitim gördükleri üniversiteleri de olumsuz etkilemektedirler. Stres altında olan öğrencilerin akademik performansları düşük ve okulu bırakma oranları daha yüksek olduğu için uzun vadede üniversitenin itibarını ve mezuniyet oranlarını da etkileyeceklerdir (Flores, 2014). Dolayısıyla finansal okuryazarlığa önem veren üniversitelerin öğrencilerinin akademik başarılarının da artacağı, daha etkin ve verimli bir eğitim hayatı geçirecekleri, daha iyi iş bulacakları ve hatta daha etkin mezunlar olacakları iddia edilebilir. Bunun yanında, finansal okuryazar bireyler finansal olarak sağlıklı toplumu oluşturacakları için, finansal okuryazarlık bireysel olduğu kadar toplumsal da bir olgu olarak da önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Marmara Üniversitesi öğrencilerinden bir grubun finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemektir. Bu bağlamda örnek kitlenin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin orta düzeyde olduğunu; finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin ise cinsiyet, fakülte, sınıf, konaklama türü ve gelire göre farklılaştığını göstermiştir.

2. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık kavramı, her ne kadar net olarak tanımlanmamış olsa da, 1900'lerin başlarına doğru Amerika Birleşik Devletlerinde başlayan tüketici eğitimi araştırmaları ve oluşumlarında yerini almaya başlamıştır (Jelley, 1958). Günümüzde halen uzlaşmış standart bir finansal okuryazarlık tanımı bulunmamaktadır. Fox, Bartholomae ve Lee (2005) finansal okuryazarlığı kişinin finansal konular ve kavramlar hakkındaki anlayışı olarak tanımlamaktadırlar. Lusardi (2008) finansal okuryazarlığı finansal konular hakkında sahip olunan temel finansal bilgi olarak tanımlamaktadır. Thaden ve Rookey (2005) ise finansal okuryazarlığı kişinin makul finansal karar vermek için gerekli olan finansal gerçekleri, kavramları, ilkeleri ve teknolojik araçları anlama yeteneği olarak tanımlamaktadırlar. Remund (2010) bu tanımları genişleterek, finansal okuryazarlığı kişinin temel finansal kavramları anlama, günün gereklerine ve değişen ekonomik koşulları da göz önüne alarak kısa vadeli makul kararlardan ve uzun vadeli finansal planlamadan oluşan bireysel finans yönetimini gerçekleştirebilecek yetenek ve özgüvene sahip olması olarak tanımlamaktadır. President's Advisory Council for Financial Literacy (2008) finansal okuryazarlığı ömür boyu finansal refah için finansal kaynakları etkin ve verimli kullanma bilgisi ve becerileri olarak tanımlamaktadır. Atkinson, ve Messy (2012)'nin tanımına göre ise finansal okuryazarlık *"finansal kavramların ve risklerin bilgisi ve kavrayışı ile çeşitli finansal bağlamlarda etkin kararlar verebilmek, bireylerin ve toplumun maddi refahını artırmak ve bireylerin ekonomik yaşama katılımının sağlamak için bu bilgi ve kavrayışı uygulamayı sağlayan beceriler, motivasyon ve güvendir"*.

Remund (2010) yapmış olduğu yazın taramasında kavramın çok çeşitli, çelişkili tanımlar ve değerler ile açıklanmaya çalışıldığını iddia etmektedir. Bunun sebebi olarak finansal okuryazarlık kavramının kendi içinde zor olmasının yanında finansal eğitim ve finansal bilgi gibi diğer finansal kavramlar ile birbirlerinin yerine kullanılması olduğu da öne sürülmektedir (Huston, 2010; Kennedy, 2013). Özet bir tanımla, finansal okuryazarlık finansal bilgiyle beraber kişinin bireysel olarak finansal kararlar almasını sağlayan tutum ve davranışların toplamını yansıtmaktadır (Chardin, 2011).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi finansal okuryazarlık kavramı finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış kavramlarını kapsadığı ve bu üç kavram arasındaki ilişkiden oluştuğu da yazında tartışılmaktadır (Jorgensen ve Savla, 2010). Finansal bilgi önemli finansal kavramlara dair temel bilgilere sahip olmayı içerir. Finansal davranış ise bir kişinin finansal davranış biçimlerinin o kişinin finansal refahı üzerinde önemli bir etkisi olacağını önermektedir (Atkinson ve Messy, 2012). Psikoloji yazınında tutum belirli bir varlık veya olguya karşı duyulan olumlu veya olumsuz eğilim olarak tanımlanmaktadır ve tutumlar davranışsal tepkiler ile ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, finansal tutum, kişinin finansal yönetim uygulamalarını değerlendirirken olumlu veya olumsuz eğilimi olarak düşünülebilir (Parrotta ve Johnson, 1998).

Ayrıca, finansal okuryazarlık finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış kavramlarını kapsamaktadır ve bu üç olgu arasındaki ilişkiden de etkilenmektedir. Örneğin kişinin

“geleceği için tasarruf” hakkında olumsuz bir tavra sahip olması, onun geleceği için tasarruf yapma davranışlarını yerine getirmeye daha az eğilimli olacağına dair önemli bir değişkendir (Atkinson ve Messy, 2012). Ayrıca, bilginin tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi etkilediği belirtilmektedir. Diğer bir ifade ile bilgi tutum ve davranış arasındaki ilişkinin yönünü ve/veya gücünü etkilemektedir (Baron ve Kenny, 1986). Ayrıca davranışın temel değişkenlerini de bilgi ve tutum oluşturmaktadır (Jorgensen ve Savla, 2010). Kişilerin finansal tutumlarının harcama alışkanlıkları, finansal faaliyetleri ve davranışları ile ilişkili olduğu da pek çok çalışma tarafından ortaya konmuştur (Hayhoe, Leach, ve Turner, 1999; Jorgensen ve Savla, 2010; Xiao, Noring, ve Anderson, 1995).

Günümüz finansal okuryazarlık araştırmalarında kullanılan tanımlar genel çerçevede bütçeleme, tasarruf, borçlanma ve yatırım yapmak olmak üzere dört ana başlık altında kullanılmaktadır. Bu dört kategori de davranış veya yetkinlik tabanlıdır (Chen ve Volpe 2002; Remund, 2010). Her ne kadar dar bir tanım olarak görülse de, bu dört kategori temel olarak kişinin bireysel finans hayatını yönetebilme becerilerini değerlendirmeyi kapsamaktadır.

Finansal okuryazarlık çoğunlukla bireysel seviyede ölçülmüştür. Lise öğrencileri, üniversite öğrencileri gibi gruplar öncelikli olarak incelenmiştir (Flores, 2014). Bireysel seviyede finansal okuryazarlık kişinin refahını arttıracak finansal kararlar almasına zemin hazırlar. Hükümet ve ulusal düzeyde olan finansal okuryazarlık daha makro bir çerçeveyi kapsamaktadır. Vatandaşların daha iyi finansal kararlar vermesini sağlamak, tüketicileri ve yatırımcıları korumak, finansal piyasaların istikrarını ve finansal piyasaları güveni sağlayarak ekonomik istikrarı gerçekleştirmek ulusal düzeyde finansal okuryazarlığın göstergeleri olarak sayılabilir. Ulusal veya bireysel seviyede finansal okuryazarlık olmaması en basit anlatımı ile finansal zorluklara sebep olur (Alhabeed, 1999). Bireysel seviyede finansal okuryazarlık olmaması kişinin finansal kaynaklarını iyi yönetememesine, zayıf para yönetimine, finansal kararları vermekte zorlanmasına ve hatalı finansal kararlar vermesine, dolayısıyla zayıf finansal performansa, finansal tatminsizliğe ve hatalı finansal davranışlara sebep olabilmektedir (Yew ve diğerleri, 2017). Ulusal seviyede finansal okuryazarlık yetersizliğinin tüketicilerin ve yatırımcıların korunmamasına, dolandırıcılık faaliyetlerinin artmasına ve nihayetinde ekonomik büyümeye zarar verecek piyasa istikrarsızlığına yol açabileceği öngörülmektedir. Ancak ampirik çalışmalar, gelişmiş ülkelerde finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğunu göstermekle beraber (Lusardi, Michaud ve Mitchell, 2013), gelişmekte olan ülkelerde yetersiz finansal okuryazarlığın yarattığı sonuçlar daha yıkıcı olabilmektedir. Bu ekonomilerde finansal hizmet çeşitliliğinin az, yetersiz ve bu hizmetlere erişimin kısıtlı olması tüketiciyi korunmadaki eksiklerle birleşince kişiler açısından daha zorlayıcı şartları oluşturmaktadır (Yew ve diğerleri, 2017).

Finansal okuryazarlık karmaşasını çözmek için daha net bir tanım veya ölçüme ihtiyaç duyulmasına rağmen pek çok araştırmacı benzer kavramsal ve operasyonel tanımları kullanarak üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığını incelemiştir. Son dönemde özellikle üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı kredi borcu, kredi kartı kullanımı, finansal davranış ve ebeveyn sosyalleşmesi bağlamında incelenmiştir (Lyons, 2004; McKenzie, 2009).

Finansal okuryazarlık, tanımı itibarıyla “bilgi” sahibi olmak ile ilgilidir. Bu finansal bilgi sağlıklı finansal davranış için önemli bir değişken olmakla beraber (Pillai, Carlo, ve D'souza, 2010) özellikle üniversite öğrencilerinin finansal okuryazar olsalar bile bunu sağlıklı finansal davranışa çevirmede düşük oranlara sahip oldukları görülmüştür (Cude et al., 2006; Jorgenson, 2007). Dolayısıyla, finansal okuryazarlık sağlıklı finansal davranış için öncüdür ve gereklidir. Ancak finansal okuryazarlığın davranışa dönmesi de ayrı bir araştırma konusudur.

3. Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Literatür Özeti

Finansal okuryazarlık kapsamında değerlendirilebilecek birçok çalışmanın yazında yerini aldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda finansal okuryazarlık ile demografik özellikler, emeklilik, ev sahipliği, risk algısı, yatırım eğilimleri, kurumsal katkılar, eğitim durumu gibi çeşitli faktörlerin ilişkisi incelenmiştir. Toplumun farklı kesimleri üzerine yürütülen bu çalışmalarda kimi zaman tesadüfi örneklem yöntemi ile toplumun tüm kesimleri incelenirken, kimi çalışmaların ise toplumun belirli bir kesimi üzerinde (kadınlar, genç nüfus, lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, akademisyenler) yürütülmüştür. Makalenin bu bölümünde, anılan çalışmalardan sadece üniversite öğrencilerine yönelik yapılan araştırmalara yer verilecektir.

Uluslararası yazında yerini alan çalışmalardan bir kısmı finansal okuryazarlık düzeyi ve bir takım faktörlerin ilişkisini incelemiştir. Bu çalışmalardan, Chen ve Volpe (1998) farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada, finansal okuryazarlık ortalama başarısının %53 olduğunu ve düşük başarı düzeyinin genellikle kadınlar, alt sınıflarda öğrenim görenler, 30 yaşından küçükler, az iş tecrübesi olanlar ve işletme dışı alanda eğitim görenler olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer bir çalışmada ise Manton ve diğerleri(2006) ABD’de üniversite birinci sınıf öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerini araştırmıştır. Ortalama başarı düzeyi %34,8 olarak hesaplanırken, öğrencilerin 20 sorudan 9’una bilmiyorum cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Jorgensen ve Savla (2010) ise gençlerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde aile etkisini araştırmışlardır. Bulgular ailelerin finansal tutum üzerinde doğrudan etkili olduğu, gene finansal tutum üzerinden dolayı olarak finansal davranış üzerinde etkili olduğu, ancak ailenin finansal bilgi konusunda etkisi olmadığını göstermiştir. Diğer taraftan, benzer bir çalışmada Shim, vd. (2010) üniversite birinci sınıf öğrencilerinin finansal öğrenme, tutum ve davranışlarıyla aile, çalışma ve eğitim durumları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve ailevi etkinin oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır. Lise altyapısının üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla Wright (2016) farklı özelliklere sahip liselerden (kamu, Hristiyan, uzaktan eğitim) mezun olmuş üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve finansal davranışlarını incelemiştir. Finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal davranış arasında anlamlı ilişki bulunurken mezun olunan lise tipine göre bir farklılık tespit edilmemiştir. Starobin ve diğerleri(2013) ise ABD’de transfer öğrenciler ile transfer olmayan öğrencilerin finansal durumu ve akademik başarılarını araştırmışlardır. Finansal durum ile cinsiyet, transfer durumu ve aile etkisi arasında anlamlı ilişki bulunurken, kadınların ve transfer olmayan öğrencilerin finansal durum derecelerinin daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin akademik başarı durumu ile transfer öğrenci olmaları ve Latin kökenli olma arasında anlamlı ilişki bulunmuş, Latin kökenli olmayan ve transfer olmayan öğrencilerin daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Son olarak finansal durum düzeyi yüksek olanların akademik başarı seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Luksander ve diğerleri(2014) Macaristan'da 18-25 yaş aralığındaki 1.743 üniversite öğrencisi üzerine yaptıkları çalışmada demografik ve eğitim özelliklerinin finansal okuryazarlığa etkisini araştırmışlardır. Finansal okuryazarlık endeksi (FKI), 0,55 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet, yaş, aile altyapısının FKI üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda yüksek gelire sahip olan ve bu gelirin az bir kısmı aileden gelen öğrenciler ile ekonomi programlarında eğitim gören öğrencilerin finansal bilgi seviyeleri de yüksek bulunmuştur. Çalışma hayatı ise anlamlı bulunmamıştır. Razafimahasolo ve diğerleri(2016) ortanın üzeri finansal okuryazarlığa sahip öğrencilerin düşük stres seviyesine sahip oldukları ve tatminkâr akademik başarı elde ettiklerini bulmuş ve bulguların yaş, cinsiyet ve aile gelirinden bağımsız olduğunu tespit etmişlerdir. Nakit yönetiminde başarılı olan öğrencilerin düşük stres ve yüksek akademik başarıya sahip oldukları bulunmuş, finansal okuryazarlığın düşük olduğu durumlarda ise stresin arttığı, akademik başarının da düştüğü tespit edilmiştir.

Finansal okuryazarlık konusunda diğer bir araştırma alanı ise kredi kartı kullanımı- finansal okuryazarlık ilişkisidir. Norvilitis ve diğerleri(2006) çalışmaları kapsamındaki ABD üniversite öğrencilerinin %74'nün en az bir kredi kartına sahip olduğu, kamu ile özel üniversiteler arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur. Finansal bilgi düzeyi açısından ortalama %60 oranında bir başarı bulunmuş olup, kadınların erkeklerden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada, Robb (2011) ABD üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanımı ve finansal bilgi düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Finansal bilgi düzeyi ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunmuş olup, yüksek düzeyde bilgi sahibi olan öğrencilerin daha az kredi limitleri olduğu ve çoğunlukla borçlarını tam olarak ödedikleri tespit edilmiştir. Farklı modellerin test edildiği çalışmada kadınları genellikle kart borçlarının asgari ödeme tutarını ödedikleri ve genellikle bütün borçlarını ödemedikleri; alınan derslerinin ise kredi kartı ödemelerindeki etkisinin kesinlik taşımadığı bulunmuştur. Ludlum ve diğerleri(2012) gene ABD üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %70'nin bir, %36'sinin ise birden fazla kredi kartı olduğu ancak bu öğrencilerin %10'nundan azının kart faizi, gecikme cezası ve benzeri konularda bilgi sahibi olduklarını bulmuştur. Bu öğrenciler içerisinde üst sınıflar, belirli dersleri alanlar, hisse senedi yatırımı yapanlar, çalışanlar ve evlilerin daha çok bilgili oldukları, cinsiyetin ise anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Xiao ve diğerleri(2014) çalışmasında ise sübjektif ve objektif bilgi düzeyinin kredi kartı kullanım ve ödeme alışkanlığındaki riski düşürdüğü bulunmuştur.

Genel olarak, düşük ya da yetersiz finansal okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesi, finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara hız kazandırmış olup; Rosacker ve Rosacker (2016) ABD'de finansal okuryazarlık eğitimleri sonrası finansal okuryazarlık düzeylerinin genel olarak farklılaştığı bu farklılaşmada cinsiyet faktörünün önemli olmadığını bulmuştur.

fer öğrenci olmaları
olmayan ve transfer
ansal durum düzeyi
niştir. Luksander ve
isi üzerine yaptıkları
sini araştırmışlardır.
yaş, aile altyapısının
ip olan ve bu gelirin
ı gören öğrencilerin
umlu bulunmamıştır.
p öğrencilerin düşük
bulmuş ve bulguların
yönetiminde başarılı
ı bulunmuş, finansal
nın da düştüğü tespit

kullanımı- finansal
daki ABD üniversite
iniversiteler arasında
undan ortalama %60
luğu tespit edilmiştir.
i kartı kullanımı ve
kredi kartı kullanımı
acıların daha az kredi
ştir. Farklı modellerin
e tutarını ödedikleri
kartı ödemelerindeki
gene ABD üniversite
inin ise birden fazla
sıme cezası ve benzeri
sınıflar, belirli dersleri
i oldukları, cinsiyetin
i(2014) çalışmasında
alışkanlığındaki riski

pit edilmesi, finansal
rmış olup; Rosacker
finansal okuryazarlık
ın önemli olmadığını

Ülkemiz üniversite öğrencilerinin okuryazarlık düzeyleri üzerine yürütülen çalışmaların ise 2015 yılından itibaren yazında sıklıkla yerini aldığı görülmektedir. Önceki yıllarda yayınlanan çalışmalardan, Gerek ve Kurt (2010) toplam 28 üniversitenin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümlerinin doküman analizi yöntemiyle incelendiği çalışmalarında anılan bölümlerin ders programlarında finansal okuryazarlığa ilişkin göstergelerin varlığını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda ise sadece Gazi Üniversitesi'nde seçmeli olarak sunulan Ekonomi dersi tespit edilebilmiştir. Temizel ve Bayram (2011) ise Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve davranışlarını saptamaya yönelik çalışmada, katılımcıların %30,5'i finansal durum yönetiminde kendisini başarılı bulurken, bu algı ile cinsiyet, yaş, aile eğitim düzeyi, sınıf ve bölüm arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Katılımcıların %84'ü finansal bilgilerini ailelerinden aldıklarını ifade ederlerken, sadece %5,9'u bu bilgileri okuldan edindiklerini ifade etmişlerdir. Finansal bilgilerin kaynağı ile cinsiyet ve yaş arasında ilişki tespit edilmiştir. En çok bilinen ekonomik kavramlar arasında kredi kartı son ödeme tarihi ve basit faiz gelmektedir.

Sarıgül (2014), Mevlana Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi öğrencilerinden 1099 öğrenci üzerinde yürütülen çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılıklar ve çeşitli faktörlerin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisi tespit etmeye çalışmıştır. Cinsiyet açısından genel bilgi, bankacılık, yatırım ve tüm anket kapsamında farklılıklar tespit edilmiş ve kadın katılımcıların daha az oranda doğru cevap verdikleri bulunmuştur. Çalışma alanları itibariyle ise sağlık bilimleri ve eğitim bilimlerinde okuyan öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinin diğerlerinden daha az olduğu, genel bilgi, tasarruf ve harcama, yatırım ve tüm anket kapsamında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin konaklama tiplerinin ise genel bilgi ve tüm ankette anlamlı farklılık sergilediği, özel evde kalanların doğru cevap sayılarının diğer gruplara göre daha az sayıda olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından ise (son sınıf öğrencileri bağlamında) yatırım ve tüm analiz kapsamında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışan öğrenciler ise genel bilgi, tasarruf ve harcama, yatırım ve tüm anket kapsamında anlamlı olumlu yönde farklılık sergilemiştir. İşletme ve ekonomi alanında eğitim alan katılımcıların, tüm karşılaştırma kriterlerinde anlamlı farklılık sergilediği tespit edilmiştir.

Akben-Selçuk ve Altıok-Yılmaz (2014) İstanbul'da yerleşik üniversitelerin İİBF'de okuyan öğrencileri üzerine yapılan çalışmada finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Toplanan 853 anketten elde edilen verilerle hiyerarşik regresyon metodu uygulanarak genel kişisel özellikler, ailevi özellikler, eğitim şekli ve ailenin finansal etkisinin öğrencilerin okuryazarlıkları ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmanın bulguları üniversite öğrencilerinin düşük okuryazarlık düzeyine sahip olduklarını ve ortalama bir öğrencinin soruların yarısına bile doğru cevap veremediğini göstermiştir. Regresyon sonuçlarına göre erkek öğrenciler, yaşça büyük öğrenciler, yurtdışı kalan öğrenciler ve çalışan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri daha yüksektir. Genel not ortalaması ise anlamlı bulunmamıştır. Ana-baba eğitimi ve babanın tam zamanlı çalışıyor olması da finansal okuryazarlık düzeyinde etkili iken aile gelirinin etkili olmadığı bulunmuştur. Eğitimin de finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğu ve fazla finans-ekonomi

dersleri alan öğrencilerin daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Son olarak, aileler tarafından finansal bilgiler verilen öğrenciler de daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Ergün ve diğerleri(2014) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü öğrencileri üzerine yürüttükleri çalışmada finansal okuryazarlık düzeyleri ile demografik özellikler arasında ilişki ki-kare bağımsızlık testi ile irdelenmiştir. Bulgular enflasyon bilgi düzeyi ile cinsiyet, öğrenim şekli ve aile geliri; borsa bilgisi ile sınıfın; tahvil faiz-fiyat bilgisi ile öğrenim şeklini hisse çeşitlendirme bilgisi ile cinsiyet ve aile eğitim düzeyinin; son olarak varlık çeşitlendirme bilgisi ile aile gelirinin ilişki olduğunu göstermiştir.

Er ve diğerleri (2015) 5 devlet üniversitesini kapsayan çalışmalarında OECD finansal okuryazarlık anketini kullanılarak katılımcılar okuryazarlık seviyelerine göre 3 grupta toplanmış ve katılımcılar arasındaki farklılaşma t testi ve Spearman korelasyon katsayısı ile ölçülmüştür. Elde edilen sonuçlarda katılımcıların %31,7'sinin yüksek %30,1'inin orta %16'sının ise düşük finansal okuryazarlık düzeyi gruplarında yer aldıkları tespit edilmiştir. Ki-kare analizi sonucunda ise hem cinsiyet hem de öğrenim alanı ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Finansal ürünleri bilme konusunda ise bir ürün (teminatsız borç) dışında öğrenim alanına göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Benzer farklılık cinsiyete göre araştırıldığında ise yatırım hesabı, gayrimenkul ipotekli konut kredisi ve teminatsız borç ürününde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Katılımcıları finansal ve ekonomik bilgi ulaşmada en çok yararlandıkları kaynaklar ise banka şubesinden alınan bilgi, finans alanının çalışan arkadaş, akraba tavsiyesi, ürünleri sağlayan firmanın satış personeline elde edilen bilgi internetten bulunan ürüne özel bilgi ve tecrübe olarak bulunmuştur.

Kılıç ve diğerleri(2015) Gaziantep Üniversitesi'nin 12 fakültesinde öğrenim gören öğrencileri finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Yapılan t testi sonucunda cinsiyet (erkek öğrencilerin başarı düzeyleri yüksektir), kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Fakülteler arası karşılaştırmada ise finansal okuryazarlık düzeyleri açısından pek çok fakülte arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, öğrencilerin sınıfları ile finansal başarı düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ANOVA testi ile ortaya konmuştur.

Özdemir ve diğerleri (2015) İİBF öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada cinsiyet ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Bunun yanında, finansal okuryazarlık düzeyi ile bazı finansal ürünlerin (emeklilik fonları, yatırım hesabı, borç) bilinirlikleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ANOVA analizi yardımı ile "parasal ifadeler" ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki irdelense de anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Finansal ürün tercihinde etkili olan en önemli faktörler şube, arkadaş-aile tavsiyesi ve satış personeline olurken, finansal okuryazarlık düzeyi ile bu etkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Akben ve Selçuk (2015) 3 özel, 14 kamu üniversitesinde toplam 1539 öğrenci üzerine yürüttükleri çalışmada öğrencilerin fatura ödeme, bütçe yapma ve tasarruf davranışlarını etkileyen faktörleri lojistik regresyon yöntemini kullanarak incelemiştir. Öğrencilerin fatura ödeme ve bütçe

ak, aileler tarafından r.

Bölümü öğrencileri özellikler arasındaki i düzeyi ile cinsiyet, ile öğrenim şeklinin; varlık çeşitlendirme

da OECD finansal e 3 grupta toplanmış ayısı ile ölçülmüştür.

%16'sının ise düşük re analizi sonucunda arasında anlamlı bir inatsız borç) dışında rklılık cinsiyete göre ve teminatsız borç ve ekonomik bilgiye bilgi, finans alanında den elde edilen bilgi,

m gören öğrencilerin ti sonucunda cinsiyet bankacılığı kullanımı ıştır. Fakülteler arası ülte arasında anlamlı ansal başarı düzeyleri

a cinsiyet ile finansal nun yanında, finansal abı, borç) bilinirlikleri “parasal ifadeler” ile namamıştır. Finansal esi ve satış personeli lişki bulunamamıştır.

ci üzerine yürüttükleri mı etkileyen faktörleri ura ödeme ve bütçe

yapma alışkanlıkları ile finansal okuryazarlık, ailevi eğitim ve paraya karşı tutumun arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu, ayrıca bütçe yapma ile cinsiyet arasında bir ilişki olduğu, erkek öğrencilerin daha az bütçe yapma eğiliminde olduklarını tespit edilmiştir. Öğrencilerin tasarruf eğilimlerine ilişkin olarak ise beş değişkenin (finansal okuryazarlık, ailevi eğitim, iş tecrübesi, dersler ve paraya karşı tutum) anlamlı olduğu bulunmuştur.

Alkaya ve Yağcı (2015) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranış özelliklerini incelemişlerdir. Öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri yedi soru üzerinden değerlendirilmiş, öğrencilerin %61,6'sının başarısız, %38,4'ünün ise başarılı olduğu kabul edilmiştir. Finansal bilgi ile demografik özellikler (bölüm, öğretim şekli, cinsiyet, not ortalaması, aylık harcama miktarı) arasında ise sadece cinsiyet faktörü anlamlı olarak bulunmuştur. Finansal tutum açısından ise öğrencilerin %66,5'inin olumlu finansal tutuma sahip oldukları tespit edilirken, finansal tutum ile not ortalaması arasında %18'lik anlamlı bir ilişki bulunmuş olup not ortalaması yüksek olan öğrencilerin, yüksek finansal tutum oranına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bütçeleme, ödeme davranışları ve benzeri konularda yedi ifade üzerinden öğrencilerin finansal davranışları değerlendirilmiş ve %78,4 oranında olumlu finansal davranış tespit edilmiştir. Finansal davranış ile aylık harcama miktarı arasında anlamlı bir ilişki bulunurken aylık harcama miktarı 500 TL'den az olan öğrencilerin finansal davranışlarının diğer gruplara göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin birikim yapma ve borç kullanma düzeyleri incelendiğinde ise borç kullanma düzeylerinin düşük olduğu ve genellikle birikim yapma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Finansal bilgi, davranış ve tutum yönelik tespitler arasındaki ilişki analiz edildiğinde ise finansal davranış - finansal bilgi ve finansal tutum - finansal bilgi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; finansal tutum - finansal davranış arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bayraktaroğlu ve Şan (2015) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme bölümü öğrencilerinden toplam 329 kişi üzerinde yürüttükleri çalışmada, hisse senedi piyasasına katılım eğilimlerine etki eden faktörleri incelemişlerdir. Risk algısı, finansal okur-yazarlık, beklentiler, güven ve yatırım aracı tercihi faktörlerinin dikkate alındığı çalışmada katılımcıların %57,4'ü finansal okur-yazarlığa ilişkin soruların üç veya daha fazlasına doğru cevap verirken, %3,3'ü hiçbir soruya doğru cevap verememiştir. Hisse senedi piyasalarına katılım ile çeşitli faktörler ile açıklanabilmekte iken katılım eğilimini etkileyen en önemli değişkenlerin sırasıyla beklentiler ve finansal okuryazarlık düzeyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayram (2015) Anadolu Üniversitesi İİBF ve Porsuk Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin temel finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Öğrenciler %90,5'i finansal durumunu yönetmede oldukça veya orta düzey başarılı olduğu, para yönetimine ilişkin bilgileri ise büyük oranda aileden aldığı tespit edilmiştir.

Çam ve Barut (2015) Gümüşhane Üniversitesi önlisans düzeyindeki öğrencilerden 391 adedi üzerinde yürütülen çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık ve davranış durumlarının tespit edilmesi amaçlamıştır. Üç farklı modelin çoklu regresyon yöntemiyle test edildiği çalışmada, ilk

olarak para harcama ve yönetme başarısı ile kredi kartı taksit imkanı, kredi kartı para taşıma gereksinimini kaldırma özelliği, kredi kartı geç ödeme imkanı, kredi kartı kampanyaları ve kredi kartı kullanımının prestij sağlaması değişkenleri arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Para harcama ve yönetme ile geç ödeme imkanı arasında pozitif yönlü, prestij ile ise negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. İkinci modelde ise bütçe uygulaması ile basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz konularındaki bilgi düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Enflasyon ve reel faiz bilgisi değişkenlerinin aylık bütçe kullanımı üzerinde negatif etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Son modelde para harcama ve yönetme önceki modellerde kullanılan tüm değişkenlerle açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada parayı kullanma ve harcama üzerinde basit faiz bilgisinin pozitif, enflasyon bilgisinin ise negatif yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak finansal davranışların, finansal bilgi düzeylerinden çok etkilenmediği ve alınan cevapların tutarsız olduğu; aynı zamanda öğrenci grubunun gelir kaynaklarının aile veya burs şeklinde olmasının ulaşılan sonuca etkisi olduğu değerlendirilmiştir.

Barış (2016) Gaziosmanpaşa Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bütçeleme davranışları arasındaki ilişki toplam 359 anket ile araştırmıştır. Temel düzey ve ileri düzey finansal okuryazarlığın irdelendiği çalışmada, öğrencilerin %69,9'nun orta ve yüksek seviyede temel düzey finansal okuryazar olduğu; sadece %3,8'i ise ileri düzeyde finansal okuryazar olarak tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık ile demografik özellikler arasındaki ilişki ki-kare testi ile ölçülmüş ve sadece cinsiyet anlamlı bir değişken olarak bulunmuştur. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bütçeleme davranışları arasındaki ilişki t-testi ile karşılaştırılmış ancak farklı okuryazarlık seviyelerine sahip gruplar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Biçer ve Altan (2016) Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini harcama, algı, ilgi ve tutum boyutlarında incelemişlerdir. Gelir ve cinsiyet bağlamında anılan boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olmakla beraber bölüm ve sınıf bağlamında boyutlar arası anlamlılık farklılaşmaktadır. Finans eğitimi almış ve almamış öğrenciler arasında ise tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çoşkun (2016) Celal Bayar Üniversitesi Ahmetli Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerinde yaptığı anket çalışmasında, öğrenciler tarafından en çok bilinen finansal ürünün kredi kartı ve vadesi hesap olduğu; öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Elmas ve Yılmaz (2016) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü 4. sınıf öğrencilerine uygulanan anket ile öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri belirlenmeye çalışılmışlardır. Genel olarak finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunan öğrencilerin, okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet, kredi kartı kullanımı ve öğrenim türü (örgün-2. Eğitim) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tuna ve Ulu (2016) Sakarya Üniversitesi İşletme bölümü öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada demografik özelliklerle finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Cinsiyet,

yaş, gelir düzeyi ve sınıf özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, eğitim türüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Karaa ve Kuğu (2016) farklı bölüm ve sınıflarda eğitim gören öğrenciler üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yaş, sınıf ve öğrenim alanlarının bağlamında anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Genel olarak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur.

Yukarıda genel hatları ile özetlenen üniversite öğrencilerinin okuryazarlık düzeyine ilişkili çalışmalar ışığında, ülkemiz üniversite öğrencilerinin okuryazarlık düzeyinin ağırlıklı olarak düşük veya yetersiz olduğu ve bu düzeylerin genellikle cinsiyet, aile, eğitim alanı ve sınıf gibi faktörlerden etkilendiği sonucuna varılmaktadır.

4. Veri ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı farklı fakültelerde veya yüksekokullarında ve sınıflarda öğrenim gören Marmara Üniversitesi öğrencilerinin bazı demografik özelliklere göre Finansal Bilgi, Finansal Davranış ve Finansal Tutum düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesidir. Bu amaçla OECD INFE (2011) finansal okuryazarlık anketinin bir kısmı uyarlanarak kullanılmış olup; anket farklı fakültelerin birinci sınıf, dördüncü sınıf ve hazırlık sınıflarında okuyan öğrencilere ders esnasında dağıtılarak uygulanmıştır. Toplam 1500 anket dağıtılmış ancak geçerli olarak doldurulan 1049 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Anket toplam 32 sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan yedi adedi katılımcıların demografik özelliklerine ilişkindir. Ankette yer alan diğer dokuz soru ise genel tanımlayıcı sorular olup katılımcıların finansal kurum ve ürünler hakkındaki bilgi düzeylerini, bütçeleme ve planlama davranışlarını tespit etmeye yöneliktir. Ankette yer alan diğer sekiz adet soru finansal bilgi düzeyinin tespit edilmesinde kullanılmıştır. Bu sorular bölme, basit faiz, bileşik faiz, enflasyon vb. temel bilgi düzeyini ölçmek için kullanılmış olup, sorulara verilen her bir doğru verilen cevap 1, yanlış cevaplar ise 0 olacak şekilde kodlanmış, kodlanan değerlerin toplamından elde edilen puan Finansal Bilgi puanı veya düzeyi olarak isimlendirilmiştir.

Ankette yer alan sekiz adet Likert tipi soru ise finansal davranış (beş soru) ve tutum (üç soru) puanının hesaplanmasında kullanılmıştır. Finansal davranış ve tutum düzeylerinin ölçülmesinde Atkinson ve Messy (2012) tarafından kullanılan yöntem takip edilmiştir. Buna göre finansal davranış ve tutum sorularına verilen cevaplar 1-5 aralığında “çok katılıyorum” 5, “hiç katılmıyorum” 1 olacak şekilde puanlanmıştır. Puanlama sonucunun “4 veya 5” olması durumunda “1” diğer durumlarda “0” olacak şekilde yeniden kodlanmıştır. Soruların puanlarının toplamı Finansal Davranış puanı olarak kabul edilmiştir. Finansal tutum puanlarının bulunması için ise ilgili üç soruya verilen cevapların ortalaması alınmıştır.

5. Bulgular

Frekans Analizler

Öğrenciler tarafından cevap verilen anketlerden 1040 adedinde cinsiyet sorusuna geçerli cevap verilmiştir. Anketi yanıtlayanların 607 (%58,4)'ü kadın, 433 (%41,6)'sı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. 1038 öğrenci hangi fakülteden olduğu sorusuna geçerli cevap vermiş olup 386 (%41,6)'sı İşletme Fakültesi, 146 (%14,1)'sı Eğitim Fakültesi, 133 (%12,8)'ü Mühendislik Fakültesi ve 118 (%11,4) Bankacılık Sigortacılık Yüksek Okulundan olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %24,4'ü ise diğer fakültelerdendir. Çalışmaya katılanların 394 (%37,8)'i Hazırlık, 331 (%31,8)'i Birinci sınıf ve 317 (%30,4)'sı ise Dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin 513 (%49,3)'ü ailesi ile beraber yaşarken, 325 (%31,2)'si yurtlarda, 156 (%15)'i ise arkadaşları ile kaldıklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan %4,5'lik öğrenci grubu ise evde tek başlarına kaldıklarını ifade etmişlerdir. 1029 öğrenci gelir durumu ile ilgili soruya geçerli cevap vermiştir. Öğrencilerden 290 (%28,2)'i gelirinin 500 TL'den az olduğunu, 465 (%45,2)'si gelirlerinin 501 ile 1000 TL arasında olduğunu, 229 (%22,3)'ü gelirlerinin 1001 ile 3000 TL arasında olduğunu ve 45 (%4,4)'ü gelirlerinin 3000 TL'den fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin finansal kurumlardan isimlerini duyduklarını belirtmeleri istenmiş ve en fazla bilinen kurumun Sigorta Kurumları (981 öğrenci - %93,5) olduğu, ikinci en fazla bilinen kurumun ise Ticari Bankalar (871 öğrenci - %83) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en az bildikleri finansal kurumlar ise Takasbank (129 öğrenci - %12,3) ve Kalkınma Bankaları (314 öğrenci - %29,9) olmuştur.

Öğrencilere finansal araçlardan hangilerini duydukları ve şu ana kadar hangilerini kullandıkları sorulmuştur. Öğrencilerin finansal araçlardan en fazla bildikleri kredi kartı (1021 öğrenci - %97,3), ikinci en fazla bilinen ürünün ise sigorta (1012 öğrenci - %96,5) olduğu bulunmuştur. En az bilinen iki finansal ürün ise Sukuk (59 öğrenci - %5,6) ve Mikro Finans Kredisi (97 öğrenci - %9,7) olmuştur. Öğrencilere hangi finansal ürünleri kullandıkları sorulmuş ve en fazla kullanılan ürünün %64,7 (679 öğrenci) ile kredi kartı, ikinci en fazla kullanılan finansal ürünün ise %46,1 (484 öğrenci) ile Mobil Ödeme olduğu görülmüştür. En az kullanılan ürünler ise sırası ile %0,2 (2 öğrenci) ile Sukuk ve %0,4 (4 öğrenci) ile Mikro Finans Kredisi olmuştur.

Günlük harcamalara kimin karar verdiği sorulduğunda ise 817 (%83,4) öğrenci kendilerinin karar verdiğini, 127 (%12,2) öğrenci aile bireylerinden birisinin ve 46 (%4,4) öğrenci ise ev arkadaşı ve kendisinin karar verici olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilere bütçeleme yapıp yapmadıkları sorulduğunda 610 (%58,3) öğrenci bütçeleme yaptığını, 376 (%35,9) öğrenci bütçeleme yapmadığını, 60 (%5,7) öğrenci ise bilmediğini ifade etmiştir.

Bazen insanların gelirlerinden daha fazla bir harcaması olduğu ve öğrencinin böyle bir durumla son 12 aydır karşılaşp karşılaşmadığı sorulmuş ve öğrencilerin 537 (%51,9)'sinin böyle bir durumla karşılaştığı, 425 (%41,1)'inin böyle bir durumla karşılaşmadığı ve 72 (%7)'sinin ise bilmedikleri bulunmuştur.

Öğrencilere gelirlerinin harcamalarına yetmediği durumlarda nasıl çözümler ürettikleri sorulmuş; en fazla tercih ettikleri iki çözümün sırası ile %81,6 ile harcamalarını azaltmak ve %66 ile önceki birikimlerinden harcamak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri iki çözüm ise sırasıyla %1 ile emeklilik fonundan bozma ve %1,3 ile sahip oldukları bir şeyi rehin vermek olmuştur.

Öğrencilere birikimlerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuş ve en çok tercih edilen birikim yönteminin %50,7 ile evde saklamak ve %41,7 ile bankadaki vadesiz hesapta tutmak olduğu bulunmuştur. En az tercih edilen birikim yöntemi ise %3,5 ile hisse senedi alımı ve %3,9 ile bireysel emeklilik yöntemi olduğu görülmüştür.

Öğrencilere birikim yaparken en fazla etkilendikleri faktörlerin neler olduğu sorulmuş ve en fazla etkilendikleri iki faktörün %46,6 ile önceki tecrübeleri ve %31,9 ile finansal kurumlarda çalışan arkadaş ve akrabaları olduğu tespit edilmiştir. Birikim yaparken en az etkileyen faktörlerin ise %2,2 ile ekonomi ve finans ağırlıklı gazete/dergilerde yer alan bilgiler ve %3,1 ile finansal kurumlarda çalışmayan arkadaş ve akrabalarının tavsiyeleri olduğu ve posta ile gelen tanıtım broşürü, afiş olduğu bulunmuştur.

Finansal Bilgi-Davranış ve Tutumun Hipotez Testleri

Çalışmanın metot kısmında aktarılan yöntem ile hesaplanan finansal bilgi, tutum, davranış puanları ile demografik özellikler göre karşılaştırmalar t testi ve ANOVA analizleri ile incelenmiş olup; bulgular bu kısım altında verilmiştir.

Finansal Bilgi

Finansal bilgi düzeyi ile ilgili ayrı ayrı sorulan sekiz soruya doğru cevap verenler 1, yanlış cevap veren 0 alacak şekilde kodlanmış, sonrasında ise her bir öğrenci için finansal bilgi düzeyi puanı bulunmuştur. Bu aşamadan sonra finansal bilgi düzeyinin cinsiyet, gelir, fakülte, sınıf ve konaklama gibi faktörler kapsamında farklılaşıp farklılaşmadığı irdelenmiştir. Sonuçlar bu bölüm altında verilmektedir.

İlk olarak cinsiyet değişkeni ile finansal bilgi düzeyinin farklılaştırıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacıyla bağımsız örnekler için t testi yapılmış, sonuçları ise Tablo 1'de verilmiştir. Kadınların finansal bilgi düzeyi ortalaması 4,15, standart sapması 1,66, erkeklerin ortalaması ise 4,97 ve standart sapması 1,6 olarak hesaplanmıştır. Ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine göre Finansal Bilgi Düzeyi Karşılaştırması

		N	Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p değeri
Finansal Bilgi	Kadın	607	4.15	1.66	-7.98	.000
	Erkek	433	4.97	1.60		

Gelir kaynağına göre sadece harçlık veya hem harçlık hem de burs alan öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacıyla bağımsız örnekler için t testi yapılmış, sonuçları ise Tablo 2'de verilmiştir. Gelir kaynağı sadece harçlık olanların finansal bilgi düzeyi ortalaması 4,36, standart sapması 1,70, harçlık ve burs olan öğrencilerin ortalaması 4,66, standart sapması da 1,66 olarak hesaplanmıştır. Ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farklılık sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Gelir Kaynağına Göre Finansal Bilgi Düzeyi Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p değeri
Finansal Bilgi Düzeyi	Harçlık	537	4.36	1.70	-2.26	.024
	Harçlık+Burs	246	4.65	1.66		

Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinin eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş, sonuçlar Tablo 3' de verilmiştir. Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin İşletme, Bankacılık ve Mühendislik fakültesi öğrencilerinden düşüğü istatistiksel olarak tespit edilmiştir. İşletme, Bankacılık ve Mühendislik fakültelerinde okuyan öğrencilerin Finansal bilgi düzeyi arasında ise farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 3. Finansal Bilgi Düzeyi ve Öğrenci Fakülteleri

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Bilgi Düzeyi	İşletme	386	4.68	16.69	.000
	Eğitim	146	3.65		
	Bankacılık	118	4.86		
	Mühendislik	133	4.41		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
İşletme	Eğitim		1.03	.16	.000
	Bankacılık		-.18	.17	.784
	Mühendislik		.27	.16	.454
Eğitim	Bankacılık		-1.21	.20	.000
	Mühendislik		-.76	.20	.002
Bankacılık	Mühendislik		.44	.21	.203

Farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin (Hazırlık, Birinci sınıf ve Dördüncü sınıf) finansal bilgi düzeylerinin eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş, sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir. Finansal bilgi düzeyi ortalama puanı, dördüncü sınıflarda 5,1 ile en yüksek olmuştur. Finansal bilgi düzeyi en düşük grup ise ortalama 4,03 ile birinci sınıflar olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş, ikili karşılaştırmalarda ise Hazırlık öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerinin birinci sınıflardan fazla, dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal bilgi puanlarının hem hazırlık hem de birinci sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Finansal Bilgi Düzeyi ve Öğrenci Sınıfı

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Bilgi Düzeyi	Hazırlık	394	4.36	36.62	.000
	Birinci Sınıf	331	4.03		
	Dördüncü Sınıf	317	5.10		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	Hazırlık	Birinci Sınıf	.33	.12	.026
		Dördüncü Sınıf	-.74	.12	.000
	Birinci Sınıf	Dördüncü Sınıf	-1.07	.13	.000

Öğrencilerin konaklama türüne göre finansal bilgi düzeyi ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş, sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir. Finansal Bilgi düzeyi ortalama puanı en yüksek grup, 4,76 ile evde arkadaşı ile kalanlar olmuştur. Finansal bilgi düzeyi ortalaması en düşük grup ise ortalama 3,38 ile ailesi ile kalan öğrencilerdedir. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş, ikili karşılaştırmalarda ise evde arkadaş ile kalan öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin ailesi ile kalan öğrencilerden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5. Finansal Bilgi Düzeyi ve Öğrenci Konaklama Türü

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Bilgi Düzeyi	Aile	513	3.38	3.194	.041
	Yurt	325	4.41		
	Evde Arkadaş	156	4.76		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	Aile	Yurt	-.03	.12	.955
		Evde Arkadaş	-.38	.15	.046
	Yurt	Evde Arkadaş	-.34	.16	.108

Öğrencilerin gelirlerine göre finansal bilgi düzeyi ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş, sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir. Finansal Bilgi düzeyi ortalama puanı en yüksek olan öğrenci grubu, 4,67 ile aylık geliri 1001 – 3000 TL arasında olanlardır. Finansal bilgi düzeyi ortalaması en düşük grup ise ortalama 4,07 ile geliri 500 TL'den az olan öğrencilerdir. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş, ikili karşılaştırmalarda ise 500 TL'den daha az geliri olan öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin geliri 501 – 1000 TL ve 1001 – 3000 TL arasında olan öğrencilerden daha düşük olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6. Finansal Bilgi Düzeyi ve Öğrenci Gelirleri

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Bilgi Düzeyi	500 TL den az	290	4.07	12.261	.000
	501 – 1000 TL	465	4.62		
	1001 – 3000 TL	229	4.67		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
500 TL	501 - 1000 TL		-.56	.12	.000
	1001 - 3000 TL		-.60	.15	.000
	501 - 1000 TL	1001 – 3000 TL	-.04	.13	.946

Finansal Tutum

Finansal Tutum puanlarının bulunması için ankette yer alan (bugünü yaşarım yatırımı düşünmem, uzun vadeli tasarruf etmektense paramı harcamayı seçerim ve para harcamak içindir) sorularına verilen cevapların ortalamasının alınmıştır. Hesaplanan finansal tutum puanları ile cinsiyet, gelir, fakülte, sınıf ve konaklama gibi faktörler kapsamında farklılaşma olup olmadığına dair sonuçlar bu bölüm altında verilmektedir.

Cinsiyet değişkeni ile finansal tutum ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edilmesi için bağımsız örnekler t testi yapılmış sonuçları da Tablo 7 verilmiştir. Kadınların finansal tutum ortalaması 2,52 standart sapması 1,00 ve erkeklerin ortalaması 2,63 standart sapması 1,01 olarak hesaplanmıştır. Ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine göre Finansal Tutum Puanlarının Karşılaştırması

		N	Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p değeri
Finansal Tutum	Kadın	600	2.52	1.00	-1.756	.039
	Erkek	431	2.63	1.01		

Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin finansal tutum düzeylerinin eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar da Tablo 8'de verilmiştir. Finansal tutum puanı en yüksek

ans analizi kullanılarak
ama puanı en yüksek
r. Finansal bilgi düzeyi
ncilerdir. Öğrencilerin
ikili karşılaştırmalarda
501 – 1000 TL ve 1001
k tespit edilmiştir.

F değeri	p değeri
12.261	.000
Standart hata	p değeri
.12	.000
.15	.000
.13	.946

ım yatırımı düşünmem,
mak içindir) sorularına
anları ile cinsiyet, gelir,
madığına dair sonuçlar

nadığını tespit edilmesi
dınların finansal tutum
art sapması 1,01 olarak
lduğu tespit edilmiştir.

ırsılaştırması
p değeri
.039

eşitliği varyans analizi
tutum puanı en yüksek

öğrenciler 2,71 ortalama ile mühendislik fakültesi öğrencileri, finansal tutum puanı en düşük olan öğrenciler ise 2,16 ile bankacılık yüksekokulu öğrencileri olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş ikili karşılaştırmada ise İşletme, Mühendislik ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Bankacılık bölümü öğrencilerinin finansal tutum puanlarının istatistiksel olarak farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 8. Finansal Tutum Düzeyi ve Öğrenci Fakülteleri

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Tutum	İşletme	383	2.53	6.739	.000
	Eğitim	143	2.56		
	Bankacılık	117	2.16		
	Mühendislik	133	2.71		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
İşletme	Eğitim		-.03	.09	.991
	Bankacılık		.37	.10	.006
	Mühendislik		-.17	.10	.386
Eğitim	Bankacılık		.40	.12	.015
	Mühendislik		-.14	.12	.700
Bankacılık	Mühendislik		-.54	.12	.000

Farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin (Hazırlık, Birinci sınıf ve Dördüncü sınıf) finansal tutum ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 9'da verilmiştir. Finansal tutum ortalama puanı dördüncü sınıf öğrencilerinde 2,45 ile en düşük puan olmuştur. Finansal tutum ortalaması en yüksek grup ise ortalama 2,74 puan ile hazırlık sınıfı öğrencileri olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasındaki farklılık varyans analizi ile ölçülmüştür. İkili karşılaştırmalara bakıldığında, hazırlık sınıfı öğrencilerinin finansal tutum puanlarının birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinden fazla olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9. Finansal Tutum Düzeyi ve Öğrenci Sınıf

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Tutum	Hazırlık	393	2.74	8.90	.000
	Birinci Sınıf	326	2.48		
	Dördüncü Sınıf	317	2.45		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
Hazırlık	Birinci Sınıf		.26	.07	.002
	Dördüncü Sınıf		.28	.08	.001
Birinci Sınıf	Dördüncü Sınıf		.02	.08	.972

Öğrencilerin konaklama tipine göre finansal tutum ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir. Finansal tutum ortalama puanı en yüksek 2,67 ile yurttan kalan öğrencilerdedir. Finansal tutum ortalaması en düşük grup ise ortalama 2,48 ailesi ile kalan öğrencilerin olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş; ikili karşılaştırmalarda ise yurttan kalan öğrencilerin finansal tutum puanının ailesi ile kalan öğrencilerden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 10. Finansal Tutum Düzeyi ve Öğrenci Konaklama Türü

Finansal Tutum		N	Ortalama	F değeri	p değeri
	Aile	506	2.48	3.752	.024
	Yurt	323	2.67		
	Evde Arkadaş	156	2.60		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	Aile	Yurt	-.19	.07	.022
		Evde Arkadaş	-.12	.09	.488
	Yurt	Evde Arkadaş	.07	.10	.850

Öğrencilerin gelirlerine göre finansal tutum ortalama puanlarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir. Finansal tutum ortalama puanı en yüksek olan grup ortalama 3,63 ile 501 – 1000 TL arası gelirleri olanlardır. Finansal tutum ortalaması en düşük grup ise ortalama 2,35 geliri 500 TL'den az olan öğrencilerin olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş ikili karşılaştırmalarda ise 500 TL'den az geliri olan öğrencilerin finansal tutum puanları 501 – 1000 TL ile geliri 1001 – 3000 TL arasında olan öğrencilerden daha düşük olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 11. Finansal Tutum Düzeyi ve Öğrenci Gelirleri

Finansal Tutum		N	Ortalama	F değeri	p değeri
	500 TL den az	285	2.35	10.020	.000
	501 – 1000 TL	462	3.63		
	1001 – 3000 TL	229	2.71		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	500 TL	501 - 1000 TL	-.28	.08	.001
		1001 - 3000 TL	-.37	.09	.000
	501 - 1000 TL	1001 – 3000 TL	-.08	.08	.564

Finansal Davranış

Cinsiyet değişkeni ile finansal davranış ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacıyla bağımsız örnekler t testi yapılmış sonuçları da Tablo 12'de verilmiştir. Kadınların finansal davranış ortalaması 2,72 standart sapması 1,33 erkeklerin ortalaması 3,16 ve standart sapması 1,37 olarak hesaplanmıştır. Ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine göre Finansal Davranış Düzeyi Karşılaştırması

		N	Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p değeri
Finansal Davranış	Kadın	607	2.72	1.33	-5.187	.000
	Erkek	433	3.16	1.37		

Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin finansal davranış düzeylerinin eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 13'de verilmiştir. Finansal davranış puanı en yüksek olan 3,24 ortalama ile Bankacılık bölümü öğrencileridir. En düşük finansal davranış puanı 2,26 ile Eğitim Fakültesi öğrencilerindedir. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş ikili karşılaştırmalarda ise İşletme Fakültesi öğrencilerinin Eğitim Fakültesi, Eğitim fakültesi öğrencilerinin ise Bankacılık ve Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin puanlarından farklı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Finansal Davranış Düzeyi ve Öğrenci Fakülteleri

		N	Ortalama	F değeri	p değeri
Finansal Davranış	İşletme	386	3.12	16.887	.000
	Eğitim	146	2.26		
	Bankacılık	118	3.24		
	Mühendislik	133	2.85		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
İşletme	Eğitim		.85	.13	.000
	Bankacılık		-.11	.14	.886
	Mühendislik		.27	.13	.245
Eğitim	Bankacılık		-.97	.16	.000
	Mühendislik		-.58	.16	.004
Bankacılık	Mühendislik		.38	.17	.155

Farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin (Hazırlık, Birinci sınıf ve Dördüncü sınıf) finansal davranış ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 14'de verilmiştir. Finansal davranış ortalama puanı dördüncü sınıfta 3,14 ile en yüksektir. Finansal davranış ortalaması en düşük grup ise ortalama 2,83 hazırlık sınıfı öğrencileri olmuştur. Öğrencilerin

ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş ikili karşılaştırmalarda ise Hazırlık öğrencilerinin ve Birinci sınıf öğrencilerinin finansal davranış puanlarının dördüncü sınıf öğrencilerinden az olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 14. Finansal Davranış Düzeyi ve Öğrenci Sınıf

Finansal Davranış		N	Ortalama	F değeri	p değeri
	Hazırlık	394	2.83	7.004	.001
	Birinci Sınıf	331	2.76		
	Dördüncü Sınıf	317	3.14		
Scheffe Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	Hazırlık	Birinci Sınıf	.07	.10	.798
		Dördüncü Sınıf	-.31	.10	.012
	Birinci Sınıf	Dördüncü Sınıf	-.37	.10	.002

Öğrencilerin kaldığı yerlere göre finansal davranış ortalamalarının eşitliği varyans analizi kullanılarak test edilmiş sonuçlar Tablo 15'de verilmiştir. Finansal davranış en yüksek ortalama puanı evde arkadaşları ile kalan öğrencilerdedir. Finansal davranış ortalaması en düşük grup ise ortalama 2,71 ile yurttaki kalan öğrencilerin olmuştur. Öğrencilerin ortalama puanları arasında farklılık olduğu varyans analizinde bulunmuş ikili karşılaştırmalarda ise Ailesi ile kalan öğrencilerin finansal davranış ortalaması Yurttaki kalan öğrencilerden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Tablo 15. Finansal Davranış Düzeyi ve Öğrenci Konaklama Tipi

Finansal Davranış		N	Ortalama	Welch değeri	p değeri
	Aile	513	2.96	4.309	.014
	Yurt	325	2.71		
	Evde Arkadaş	156	3.04		
Tamhane Sonuçları			Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
	Aile	Yurt	.25	.09	.028
		Evde Arkadaş	-.08	.13	.900
	Yurt	Evde Arkadaş	-.33	.14	.062

ikili karşılaştırmalarda
puanlarının dördüncü

t değeri	p değeri
10.004	.001

standart hata	p değeri
10	.798
10	.012
10	.002

eşitliği varyans analizi
niş en yüksek ortalama
alaması en düşük grup
ların ortalama puanları
kıyaslamalarda ise Ailesi ile
kalın daha yüksek olduğu

a Tipi	
n değeri	p değeri
	.014
art hata	p değeri
	.028
	.900
	.062

6. Sonuç

Bu çalışmanın amacı farklı fakültelerde ve sınıflarda öğrenim gören Marmara Üniversitesi öğrencilerinin bazı demografik özelliklere göre finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesidir. Bu amaçla Marmara Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde eğitim gören, ağırlıklı olarak, İşletme Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Atatürk Eğitim Fakültesi ve Bankacılık Yüksekokulu öğrencileri üzerinde anket çalışması yapılmıştır.

Anket çalışmasına katılan öğrenciler tarafından en çok kullanılan finansal ürünler kredi kartı, sigorta ve mobil ödeme araçları olup, en çok bilinen kurumlar ise sigorta şirketleri ile ticari bankalardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu birikimlerini evde saklamayı veya vadesiz hesapta tutmayı tercih ederken finansal kararlarda ağırlıklı olarak kişisel tecrübelerinden veya finansal kurumlarda çalışan arkadaş tavsiyelerinden faydalandığını ifade etmektedirler. Ayrıca, öğrencilerden yaklaşık %52'si son bir yıl içinde harcamalarını karşılamakta güçlük çektiğini belirtmektedirler.

Öğrenciler finansal bilgi düzeyinin belirlenmesine yönelik sekiz soruya yaklaşık %56 oranında doğru cevap vermişlerdir. Temel düzey finansal bilgi düzeyinin ölçüldüğü sorulara verilen doğru cevap oranının, özellikle finans ve ekonomi ağırlıklı eğitim verilen fakülte öğrencilerinin dâhil olduğu çalışmada, oldukça düşük olduğu kabul edilebilir. Ancak farklı sınıflarda ve fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin hesaplanan ortalamalarda etkisi bulunmaktadır. Finans ve ekonomi ağırlıklı ders programlarının uygulandığı veya bu kapsamda çeşitli derslerin sunulduğu fakültelerde (işletme, bankacılık ve mühendislik) ortalama finansal bilgi düzeyi 4,65 olarak hesaplanırken, eğitim fakültesinde ortalama 3,65 olarak hesaplanmış olup yukarıda anılan diğer fakültelerden anlamlı düzeyde farklıdır. Ayrıca, üst sınıflarda finansal bilgi düzeyi de yükselmektedir. Finansal bilgi düzeyi öğrencilerin konaklama türü arasında da anlamlı bir ilişki olup, aileleri ile yaşayan öğrencilerin bilgi düzeylerinin daha düşük tespit edilmiştir. Son olarak, gelir seviyesi arttıkça finansal bilgi düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Harcama veya biriktirme eğilimine ilişkin öğrencilere yöneltilen sorular ile öğrencilerin finansal tutum düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Finansal tutum fakülteler arasında farklılaşmakta olup bankacılık yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler en düşük puanı almışlardır. Diğer fakülteler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Hazırlık sınıflarında okuyan öğrenciler ise en yüksek finansal tutum puanını almışlardır. Konaklama türüne göre ailesi ile birlikte yaşayanlar ile yurttan yaşayanlar arasında da anlamlı farklılık vardır.

Fatura ödeme, bütçeleme ve planlamaya ilişkin sorularla öğrencilerin finansal davranış düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Davranış puanları itibarıyla en yüksek puanı bankacılık öğrencileri alırken, sadece eğitim fakültesi öğrencileri ile diğer fakültelerde öğrenim görenler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Benzer farklılık üst sınıflarda okuyan öğrenciler ile hazırlık ve birinci sınıf öğrencileri arasında ve ailesi ile yaşayan veya yurttan kalan öğrenciler arasında da bulunmaktadır.

Çalışmanın bulguları toplu olarak değerlendirildiğinde finansal bilgi, tutum ve davranışın cinsiyet, fakülte, sınıf, konaklama türü ve gelire göre çoğunlukla farklılaştığı tespit edilmiştir. Genel finansal okuryazarlık düzeyinin ise tatmin edici seviyede olmadığı düşünölmektedir. Bu bağlamda finans-ekonomi ağırlıklı eğitim veren fakülteler de dâhil olmak üzere, öğrencilerin başta gündelik hayata yönelik kişisel harcama, bütçeleme, yatırım konularında pratik bilgilerin aktarılabilceği, kişisel finans kapsamında derslerin okutulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

m ve davranışın cinsiyet, edilmştir. Genel finansal dir. Bu bağlamda finans- in başta gündelik hayata n aktarılabilceğı, kişisel mektedir.

Kaynakça

- Akben-Selcuk, E. (2015). Factors Influencing College Students' Financial Behaviors in Turkey: Evidence from a National Survey. *International Journal of Economics and Finance*, 7(6). ss. 87-94.
- Akben-Selcuk, E. ve Altıok-Yılmaz, A. (2014), Financial Literacy Among Turkish College Students: The Role Of Formal Education, Learning Approaches, and Parental Teaching, *Psychological Reports: Employment Psychology & Marketing*, 115(2), pp. 351-3711.
- Alhabeeb, M.J. (1999). Allowances and the economic socialization of children. *Financial Counseling and Planning Education*, 10(1), 25-37.
- Alkaya, A. ve Yağı, İ. (2015) Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), ss. 585-599.
- Atkinson, A., & Messy, F.-A. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study (No. 15). OECD Publishing: OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions. <http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık Ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *TESAM Akademi Dergisi*, 3 (2), ss. 13 – 38.
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173- 1182.
- Bayraktaroğlu, A. ve Şan, F.B. (2015) Bireylerin Hisse Senedi Piyasasına Katılım Eğilimlerine Etki Eden Ekonomik Olmayan Faktörler Üzerine Ampirik Bir Araştırma, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2, ss.507-530.
- Biçer, E.B. and Altan, F. (2016) Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.
- Bodvarsson, O.B. & Walker, R.L. (2004). Do parental cash transfers weaken performance in college?, *Economics of Education Review*, Vol. 23, No. 5, pp. 483-495.
- Braunstein, S., & Welch, C. (2002). Financial literacy: an overview of practice, research, and policy. *Federal Reserve Bulletin*, 88, 445-457.
- Çam, A.V. ve Barut, A. (2015) Finansal Okuryazarlık Düzeyi Ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 4(7), ss.63-72.
- Chardin, T. (2011). Weathering the Storm: Tax as component of Financial Capability. *Australasian Accounting Business & Finance Journal*, 5(2), 53-68.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 7, 107-128.
- Cude, B., Lawrence, F., Lyons, A., Marks, L., Machtmes, K., Metzger, K., & LeJeune, E. (2006). College students and financial literacy: What they know and what we need to learn. *Proceedings of the 33rd Conference of the Eastern Family Economics-Resource Management Association*, 102-109.
- Çoşkun, S. (2016) Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış Ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Algıları Üzerine Bir Araştırma, *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2247-2258.
- Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014) Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*; 7(34), ss. 847-864.

- Elmas, B. ve Yılmaz, H. (2016) Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), ss. 115-140.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2015) Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(4), ss. 113-126.
- Flores, C. (2014). First generation college student financial literacy: Impact of self-efficacy and behavior. Unpublished PhD Dissertation, Washington State University Department of Education.
- Fox, J., Bartholomae, S., & Lee, J. (2005). Building the case for financial education. *The Journal of Consumer Affairs*, 39 (1), 195-214.
- Gerek, S. ve Kurt, A.A. (2010) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümlerinde Ekonomi Okuryazarlığına İlişkin Göstergeler, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), ss. 87-97.
- Hayhoe, C. R., Leach, L., & Turner, P. R. (1999). Discriminating the number of credit cards held by college students using credit card and Money attitudes. *Journal of Economic Psychology*, 34, 643 – 656.
- Huston, S.J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Jelley, H. (1958). A measurement and interpretation of money management understandings of twelfth-grade students (Doctoral dissertation). University of Cincinnati, Ohio.
- Jorgensen, B. L., & Savla, J. (2010). Financial literacy of young adults: The importance of parental socialization. *Family Relations*, 59(4), 465-478.
- Kennedy, B. P. (2013). The Theory of Planned Behavior and Financial Literacy: A Predictive Model for Credit Card Debt?, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Graduate College of Marshall University.
- Kılıç, Y., Ata, H.A. ve Seyrek, İ.H. (2015) Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan, 66, ss. 129-150.
- Karaa, İ. E. ve Kuğu, D.T. (2016) Determining Advanced and Basic Financial Literacy Relations and Overconfidence, and Informative Social Media Association of University Students in Turkey, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 16(6), 1865-1891.
- Letkiewicz, J.C. ve Fox, J.J. (2014) Conscientiousness, Financial Literacy, and Asset Accumulation of Young Adults, *The Journal of Consumer Affairs*, Summer 2014: 274-300. DOI: 10.1111/joca.12040
- Ludlum, M., Tilker, K., Ritter, D., Cowart, T. Xu, W. ve Smith, B.C. (2012) Financial Literacy and Credit Cards: A Multi Campus Survey, *International Journal of Business and Social Science*, 3:7, 25-33.
- Luksander, A., Béres, D., Huzdik, K. Ve Németh, E. (2014) Analysis Of The Factors That Influence The Financial Literacy Of Young People Studying in Higher Education, *Public Finance Quarterly*, 2, pp. 220-241.
- Lusardi, A. (2008). Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice. Cambridge: National Bureau of Economic Research.
- Lusardi, A., Michaud, P., & Mitchell. O.S. (2013). Optimal financial knowledge and wealth inequality. National Bureau of Economic Research (Working Paper No. 18669). doi: 10.3386/w18669
- Lyons, A. C. (2004). A profile of financially at-risk college students. *The Journal of Consumer Affairs*, 38, (1), 56-80.
- Manton, E.J., English, D.E., Avard, S. ve Walker, J. (2006) What College Freshmen Admit To Not Knowing About Personal Finance, *Journal of College Teaching & Learning*, 3: 1, 42-54.
- McKenzie, V. M. (2009). The financial literacy of university students: A comparison of graduating seniors financial literacy and debt level. (Doctoral Dissertation). University of Southern Florida.

- Norvilitis, J.M., Merwin, M.M., Osberg, T.M., Roehling, P.V., Young, P. ve Kamas, M.M. (2006) Personality Factors, Money Attitudes, Financial Knowledge, and Credit-Card Debt in College Students, *Journal of Applied Social Psychology*, 2006, 36, 6, 1395–1413.
- OECD INFE (2011) Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy. Paris: OECD.
- Özdemir, A., Temizel, F., Sönmez, H. ve Er, F. (2015) Financial Literacy Of University Students: A Case Study For Anadolu University, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(24), pp. 97-110.
- Palmer, L., Bliss, D.L., Goetz, J.W., & Moorman, D. (2010). Helping undergraduates discover the value of a dollar through self-monitoring. *American Journal of Business Education*, 3, 103–108.
- Pillai, R., Carlo, R., & D'souza, R. (2010). Financial prudence among youth. Munich Personal RePEc Archive. Retrieved from http://mpra.ub.uni-muenchen.de/22450/1/MPRA_paper_22450.pdf
- Pinto, M. B., & Mansfield, P. M. (2006). Financially at-risk college students: An exploratory investigation of student loan debt and prioritization of debt repayment. *Journal of Student Financial Aid*, 35(2), 22 - 32.
- Parrotta, J. L., & Johnson, P. J. (1998). The impact of financial attitudes and knowledge on financial management and satisfaction of recently married individuals. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 9(2), 59.
- President's Advisory Council on Financial Literacy. (2008). Annual Report to the President of the United States of America. Retrieved from <http://www.treas.gov>
- Remund, D. (2010). Financial literacy explicated: the case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 276–295.
- Robb, C.A. (2011) Financial Knowledge and Credit Card Behavior of College Students, *Journal of Family and Economic Issues*, 32:4, 690–698. DOI: 10.1007/s10834-011-9259-y.
- Razafimahasolo, M., Borromeo, R., Sausa, L., Carpizo, R., Sabado, J. (2016) Impact of Financial Literacy on Level of Stress and Academic Achievement Among College Students, *AUP Research Journal*, 9(12), 22-36.
- Rosacker, K.M. ve Rosacker, R.E. (2016) An exploratory study of financial literacy training for accounting and business majors, *The International Journal of Management Education* 14, 1-7. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijme.2015.11.002>
- Sarıgül, H. (2014) A Survey of Financial Literacy Among University Students, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64, pp. 207-224.
- Shim, S., Barber, B.L., Card, N.A., Xiao, J.J. ve Serido, J. (2010) Financial Socialization of First-year College Students: The Roles of Parents, Work, and Education, *Journal of Youth Adolescence*, 39, 1457–1470. DOI 10.1007/s10964-009-9432-x
- Starobin, S.S., Hagedorn, L.S., Purnamasari, A. ve Chen, Y.A. (2013) Examining Financial Literacy among Transfer and Nontransfer Students: Predicting Financial Well-Being and Academic Success at a Four-Year University, *Community College Journal of Research and Practice*, 37:3, 216-225, DOI: 10.1080/10668926.2013.740388
- Temizel F. ve Bayram, F. (2011) Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİB) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), ss. 73-86
- Thaden, L. L., & Rookey, B. D. (2005). Financial decision-making and economic inequality: Sources of influence on college students' financial literacy. Paper presented at AFCPE Annual Conference, Inequalities Seminar, Scottsdale, AZ.

- Tuna, G. and Ulu, M.O. (2016) Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Özel sayı 16, 128-141.
- Xiao, J. J., Noring, F. E., & Anderson, J. G. (1995). College students' attitudes towards credit cards. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*, 19, 155 – 174.
- Xiao, J.J., Ahn, S.Y., Serido, J. ve Shim, S. (2014) Earlier financial literacy and later financial behaviour of college students, *International Journal of Consumer Studies* 38, 593–601.
- Wright, T. (2016) Comparing the Financial Literacy of Public School, Christian School, and Homeschooled Students, *Journal of Research on Christian Education*, 25:1, 56-75, DOI: 10.1080/10656219.2016.1140100
- Yew, S. Y., Yong, C. C., Cheong, K. C., & Tey, N. P. (2017). Does Financial Education Matter? Education Literacy among Undergraduates in Malaysia. *Institutions and Economies*, 9(1).